

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

XIX. 1932.

AMSTERDAM

P. A. HEMERIJCK

(A. T. KLEEREKOPER)

1932.

KORTE BIJDRAGEN.

I. Aanteekeningen over eenige Vlissingsche gildepenningen.

In verschillende nummers der Vlissingsche Courant ¹⁾ heeft de heer VAN GROL, gemeente-archivaris van Vlissingen, een en ander medegedeeld over het voormalige gildewezen der stad, aan de hand van de rekeningboeken der gilden. Zij bevatten o.a. vele tot nu toe onuitgegeven wetenswaardigheden over de zilveren voorwerpen in het bezit der gilden. Jammer genoeg geven de artikelen weinig licht over de rubriek gildepenningen; slechts over die der metselaars en timmerlieden kon eenig nieuws worden medegedeeld. Over het Goud- en Zilversmidsgilde is in het stedelijk archief niets terug te vinden ²⁾.

¹⁾ Zie 2, '9, 15 en 23 Januari, 6, 11, 20 en 27 Februari 1932. Het eerste stuk is in een nummer van 1931 opgenomen.

²⁾ Veel zilverwerk werd aan de stad door Middelburgsche goudsmeden geleverd. Wij vinden o.a. de volgende meesters vermeld, die nu en dan groote voorwerpen hebben vervaardigd. MATHEYS MOLCKMAN, die in 1600 een zilveren vergulden cop voor f 182 leverde; LAUWEREINS DE RASIER kreeg voor een dergelijken cop f 300. FRED. MUNTUYNCK werkte in 1608, 1611 en 1613 eveneens voor de stad. PIETER DOMYNECKE leverde in 1620 twee zilveren schalen aan de Vlissingsche vroedschap, die aan WILLEM COBBERT en JAN INGELSSSEN werden vereerd. Na dien werd het werk veelal aan Vlissingsche zilversmeden gegund. Wij treffen daaronder aan HENDRIK VAN DEELE, die beleeder van het

Reeds in mijn studie over het leven en de nagelaten werken van JOH. LOOFF, heb ik er op gewezen, dat de Vlissingsche metselaarspenning van 1639 — zie DIRKS, pl. LXXV, no. 9 — door dezen bekwamen stempelsnijder moet zijn vervaardigd. De elegante koorden en kwasten aan de Vlissingsche „Flesch”, de lange krullen aan de begin- en eindletters van het omschrift, kenmerkend voor het werk van JOH. LOOFF, deden zulks vermoeden. Men kan er gemakkelijk de initialen J. L. uit herkennen. Op mijn verzoek heeft de archivaris toen de gilderekeningen der metselaars nagezien, maar niets gevonden dat op het ontwerpen van den penning betrekking had. Thans echter trof hij in die, loopende van 12 Juli 1639 tot November 1640, het volgende aan: „Betaelt voort snyden van den pennynck daer de andere naer gegoten zullen worden, die in de begravinge van de gildebroeders zullen wtgedeelt werden de somme van £ 1: XIII sc. 4 gr.”, gelijk f 10 naar ons tegenwoordige geld berekend. In de volgende jaarrekening van 3 Nov. 1640 tot 13 Nov. 1641 staat een post, die zich hierbij aansluit: „Noch betaelt aen MEERTEN MARINISSEN voort gieten van dertich coopere pennynge, die in de begravinge aen de gildebroeders zullen worden wtgedeelt de somme van IV £ XVIII sc.” = f 29:40.

Ofschoon de naam van den stempelsnijder van den

gilde werd en mogelijk de vader is geweest van de VAN DEELE, wiens naam op den beker van het Scheepstimmerliedengilde voorkomt. Vervolgens JACQUES BOGAET, die in 1609 een silver lampette ende becken voor f 300 vervaardigde, alsmede GUILLAUME DE HANE, HANS SEUYSEN in 1632. JACOB SCHOOR of SCHORER in 1632 en anderen.

proefpenning ¹⁾) niet wordt vermeld, kan het niet anders of JOH. LOOFF is de maker er van geweest. MEERTEN MARINISSEN, vermoedelijk geelgieter van beroep, kan de penningen verder hebben bewerkt. Nog is aanwezig de koperen bus, waarin die penningen, die weinig voorkomen, werden bewaard. Het gilde zelf vergaderde meestal in een der schuttershoven.

De Vlissingsche timmerlieden, die in het Schuttershof van de Edele Busse of van de Kolveniers bijeenkwamen, bezaten reeds in 1627 gildepenningen. Het ontwerp van dit fraaie penninkje — zie DIRKS, pl. LXXVIII, no. 20 — moet eveneens aan JOH. LOOFF worden toegeschreven. De geheele bewerking wijst hierop. In de gilderekening, loopende van 10 Mei 1626 tot 8 Mei 1627, treft men het volgende over den aanmaak er van aan: „Noch betaelt voor tseventich koperen penningen à 1 sc. . . . £ 3. 10 sc.”. Verder staat hierover niets geschreven, maar 37 jaren later komt in de rekening van 1653/1654 het volgende voor: „Noch betaelt voor twintich nieuwe penningen £ 1”. Ze werden dus opnieuw voor één schelling per stuk geleverd. Het woord „nieuwe” ziet blijkbaar op de in 1627 geleverde, waaraan een te kort was gekomen. Timmermansgildepenningen van

1) Het Middelburgsche St. Lucasgilde bezat in 1694 een model van den begrafenispenning in zilver en „de teykening daer af gemaackt door A. v. D. VENNE”, een beroemd schilder, die in 1589 te Delft werd geboren. Het rijke Vettewariersgilde betaalde in 1684 aan GILLYS VAN DE GILDE de kapitale som van £ 3 : 6 : 8 voor het maken van den cooppere vorm om tinnen penningen in te gieten. Daar de Vliss. metselaarsp. op 98 cents kwam te staan, een hoog bedrag, zal het maken der gietvormen, naar het ontwerp van LOOFF'S zilveren (?) penning, daaronder begrepen zijn geweest.

Vlissingen met het jaartal 1653 of 1654 zijn niet bekend. Vermoedelijk heeft men de gietvormen van 1627 opnieuw gebruikt, want van een post, hierop betrekking hebbende, wordt door den heer VAN GROL niet gerept.

Van de zilveren schildjes uit de 17e en 18e eeuw, in het bezit der timmerlieden, wier ordonnantie van 1606 dateert, zijn in 1770 schenkblaadjes gemaakt.

M. D. M.

II. Muntvondst te Akersloot (N.-H.)

Begin 1932 zijn te Akersloot (nabij Alkmaar) bij het diep spitten in een tuin aan den Buurtweg een 10-tal zilveren munten gevonden, die zich bevonden in een lederen zakje, dat grootendeels vergaan was. De vondst bestond uit:

Gelderland. Philipsdaalder van 1563, Halve Philipsdaalder van 1566, Bourgondische Kruisdaalder van 1567, Vijfde Philipsdaalder van 1572, allen ingestempeld in 1573 met den verhoogingsstempel van Holland: naar links gewend leeuwte binnen ovalen paretrand.

Holland. Bourgondische Kruisdaalders van 1567 en 1568, Vijfde Philipsdaalder van 157. (laatste cijfer onleesbaar), Halve Philipsdaalder van 1573 met COES · HOL, allen ingestempeld met den verhoogingsstempel van Holland.

Thorn. MARGARETHA van Brederode (1531—1577). Daalder van 1570.

Kamerrijk. MAXIMILIAAN de Berges (1556—1570).

Daalder van 1568, ingestempeld met den verhoogingsstempel van Zeeland: den naar links gekeerden Zeeuwschen leeuw binnen ovalen parelrand.

Alkmaar.

Mr. E. H. HYMANS.

III. Penning van het Visschersgilde te Elburg.

Mr. JACOB DIRKS noemt in dl. II, blz. 383, van zijn „Noord Nederlandsche Gildepenningen” Elburg als een der plaatsen, waarvan geen gildepenningen bekend zijn, doch wel gilden hebben bestaan. Hij noemt er zes, te weten: „Visschers, Linnen-Lakenwevers, Kleermakers, Schoenmakers en Timmerlieden”, doch vergat het Schippersgild „de Schipluiden”, van welks archief vrijwel niets is bewaard gebleven, doch waaromtrent eenige mededeelingen werden gedaan door G. H(AASLOOP) W(ERNER) in den *Gelderschen Volksalmanak* van 1848. Daar DIRKS uitdrukkelijk het getal 6 noemt en men uit de opsomming eerder tot 5 komt, wordt aan een niet ontdekte omissie van den zetter gedacht.

Het visschersgild, waarvan het gildeboek over de jaren 1658—1797 is bewaard gebleven en berust op het Rijksarchief in Gelderland te Arnhem, bestond blijkens den daarin voorkomenden gildebrieff van eerstgenoemd jaar toen reeds zeer lang.

Bij een verbouwing te Elburg werd bij een partijtje 18de eeuwse munten ook na te melden gildepennning gevonden, die, na jaren lang in de partikuliere verzameling van den heer KARSSSEN, goud-, zilver-, uurwerken- en antiekhandelaar aldaar, te zijn geweest, thans in mijn bezit is gekomen en die volgens den

vorigen eigenaar bepaald op Elburg betrekking moet hebben.

De voorzijde vertoont een naar links varend visschersvaartuig van hetzelfde plumpe model als de visscherspinken van Scheveningen, Katwijk, enz.; het opschrift op de keerzijde luidt: 1782 (of 1732?) — *Cornelis — Pietersz*; beide zijden omgeven door een rand van eenvoudig ornamentwerk, overeenkomende met die der gildepenningen van Workum, DIRKS, pl. CXXVII, nos. 1, 2, 3, 4 en 7**; geel koper, gegraveerd, 36 m.M.

Het jaartal is door een klein gaatje in het derde cijfer niet met zekerheid te bepalen. De gildebroeder CORNELIS PIETERSZ. komt op 1732 niet voor — helaas ontbreken in het gildeboek de jaren 1779—1783 en men vindt daar slechts eenige onbeschreven bladen, zoodat niet uitgemaakt kon worden, of hij in 1782 in het Visschersgild werd opgenomen.

De randen om Vz. en Kz. zouden aan Workum kunnen doen denken, doch een visschersgild komt aldaar volgens DIRKS niet voor; wellicht, dat de graveur van den Workumer gildepennning dezelfde is als de maker van den onzen.

Amsterdam, Augustus 1932.

W. K. F. ZWIERZINA.

IV. Penningen met het wapen van Bergen op Zoom.

In de jaargangen 1923 en 1924 van *Taxandria* beschreef ik de munten en penningen op Bergen op Zoom betrekking hebbend.

Op de veiling, 11 October 1932 door OTTO HELBING NACHFOLGER te München gehouden, kwamen twee zeer zeldzame gedenkpenningen van KAREL THEODOOR van de Paltz voor, beide met het wapen van Bergen op Zoom, die mij tot dusverre onbekend waren en die m.i. de aandacht der Nederlandsche verzamelaars verdienen.

Eene beschrijving dier stukken, die beide in den veiling-catalogus afgebeeld zijn, volgt:

No. 687. Portretpenning zonder jaartal.

Voorzijde: Geharnast borstbeeld, rechts gewend, waaronder de St. Hubertus Orde. Geheel onder A · S(CHÆFFER). Omschrift: CAROLUS THEODORUS · D · G ELECTOR PALATINUS.

Keerzijde: Het alziend oog boven drie wapenschilden, met rechts en links een leeuw; het eerste schild bevat de wapens van Beieren, de Paltz, Gulik, Cleve en Berg, het tweede die van Meurs, Bergen op Zoom, Veldenz, Mark en Ravensberg, terwijl het onderste schild als gewoonlijk ledig is. Onder de wapens de St. Hubertus Orde. Omschrift: DOMINUS - REGIT ME.

Deze penning moet vervaardigd zijn vóór 30 December 1777, toen hij Keurvorst van Beieren werd, anders zouden behalve de keten van de St. HUBERTUS Orde ook die van het Gulden Vlies, van St. JORIS en van St. Michael zijn aangebracht.

EXTER ¹⁾ I. 498. Zilver, 115 gram, 71 m.M.

No. 695. Gedenkpenning op den vrede van Aken. 1748.

Voorzijde: Geharnast borstbeeld, rechts gewend.

¹⁾ FR. EXTER. *Versuch einer Sammlung von Pfaltzischen Medaillen, Schau-Gedächtnis- und allerley andern Muntzen, welche der Chur-Fürsten und Pfalz-Graven von der Bayerischen oder sogenannten alten Chur-Linie Geschichte erläutern.* Zweybrücken 1759—75. 2 the.

Omschrift: D · G · CAR · THEOD · — · C · P · R · S · R · I · A · T ·
& EL · (DEI GRATIA · CAROLUS THEODORUS COMES PALATINI RHENI
SACRI ROMANI IMPERII ARCHI THESAURARIUS ET ELECTOR). Daar-
onder A. SCHÆFER.

Keerzijde: Leeuw, liggende voor een voetstuk, waarop
gekroond wapenschild; terzijde vaandels en oorlogstuig.
Omschrift: QUIESCIT · NON · DORMIT. Dit wapenschild bevat
eveneens de bovengenoemde wapens (het ledige wapen-
schildje bevindt zich in het midden), waaronder de
St. Hubertus Orde. In de afsnede: MDCCXLVIII.

EXTER I. 481. Zilver, 61 gram, 49 m.M.

Z.

S.

Politielooden van Bergen op Zoom.

Aan de rubriek B Gilde- en Armenpenningen van
de stad Bergen op Zoom, voorkomende in *Penningen
en Munten van de stad en de markiezen van Bergen
op Zoom*, door Jhr. Mr. M. W. SNOECK ¹⁾, kan nog het
volgende worden toegevoegd:

Ordonnantie op de polityemeesters te Bergen op
Zoom, 3 April 1526 in *Res. Breedten Raad 1525—1555*.

Item men sal maken politye lootjens van twee stuivers
deze men elcs van den voerscr. polityemeesters, heur
ure houdende, een geven sal, oft twee stuvers daervoren.

Bij mijn weten zijn deze „lootjens” nog niet terug-
gevonden.

M. D. M.

¹⁾ Uitgegeven in *Taxandria*, tijdschrift voor Noordbrabantsche
Geschiedenis en Volkskunde, deel XXXI.

BOEKBESPREKING.

Muntverslag over het jaar 1931.

Het *Muntverslag* over 1931 vermeldt, dat gedurende het afgelopen jaar vervaardigd zijn 41.900.000 stuks, met een nominale waarde van *f* 46.124.000,—, en wel voor Nederland *f* 24.100.000,— aan guldens en voor *f* 24.000,— aan centen. Voor Nederlandsch Indië voor *f* 11.000.000,— aan rijksdaalders en voor een zelfde bedrag aan guldens. Alleen rijksdaalders, guldens en centen zijn dus vervaardigd.

Voor *f* 32.752.667,— werd hier te lande aan oude, niet meer gangbare guldens aan den omloop onttrokken. De nieuwe regeeringspenning, gemaakt naar het ontwerp van Prof. BRONNER, in *Jaarboek* 1930, blz. 85, beschreven, is door de Departementen van Justitie en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen aanvaard. Voor eerstgenoemd Departement is een nieuwe keerzijde, eveneens door Prof. BRONNER ontworpen, vervaardigd. Andere penningen zijn niet aangemaakt. Zeker niet ten onrechte klaagt de Muntmeester op blz. 14 van zijn *Verslag*: „Op het gebied van insignes, reclame-penningen en dergelijke gaan nog te veel leveringen naar het buitenland. Het zou wenschelijk zijn als de binnenlandse industrie in het vervolg zelf in het hier benodigde voorzag”.

Verslag Koninklijk Penningkabinet 1931.

Onder de talrijke aanwinsten, die het Kon. Penningkabinet in 1931 mocht ontvangen, komen zeer merkwaardige exemplaren voor. Wij zouden er gaarne vele van willen vermelden, maar moeten ons uit plaatsgebrek slechts tot de voornaamste bepalen.

Als eerste onder deze noemen wij de plaquette met het naar voren gewend borstbeeld van SIGISMUND AUGUST, Koning van Polen, vervaardigd door STEPHEN VAN HERWIJCK. Het werk van dezen stempelsnijder en graveur heeft groote artistieke waarde.

Uniek is een gegraveerde zilveren penning op het slechten, in 1577, der Antwerpsche vestingwerken. De voorzijde vertoont bovendien den Prins van Oranje ten voeten uit, geharnast met het zwaard op zijde en in de rechterhand een krijgswapen houdende. In het verschiet de stad Antwerpen en de Schelde. De keerzijde geeft een uitvoerig beeld van het slechten der Citadel. De vervaardiger van dit prachtige stuk is, jammer genoeg, niet bekend.

Tot een zeer welkome aanwinst mag de geheel onbekende, eveneens gegraveerde, penning worden gerekend, den Westfaalschen vrede van 1649 verheerlijkende en die in 1668 door JAN GERRITZ SWELINCK werd vervaardigd. Op de keerzijde ziet men, bovenaan, het gehelmde wapen van het geslacht ALEWIJN, waaronder een gezelschap van 14 personen blootshoofd het vredesverdrag bezweren. Aan beide zijden op den voorgrond twee staande honden.

Merkwaardig om de verscheidenheid van voorstelling zijn een zevental zoogenaamde pand- of huwelijks-

penningen, alle uit de 17e eeuw. Uit de 18e eeuw vermelden wij een gouden landdagspenning van het kwartier der Friesche steden, met borstbeeld van Prins WILLEM V, in 1788 door J. H. SCHEPP vervaardigd.

Bij de nieuwere penningen zijn enkele aan den Luchtvaartdienst gewijd, waaronder de belooningspenning van de N.V. Ned. Vliegtuigenfabriek, met borstbeeld van den bekenden fabrikant A. H. G. FOKKER.

Ten slotte een merkwaardige verzameling van 23 zilveren en 85 bronzen en koperen eerepenningen (decoraties) als belooning voor betoonde dapperheid door de landen, die den wereldoorlog gevoerd hebben, uitgereikt.

Onder de munten treffen wij vele interessante en zeldzaam voorkomende exemplaren aan. De reeks begint met 37 Carolingische munten van LODEWIJK DEN VROME en LOTHARIUS I, waaronder vele tempelmunten, alle in 1870 te Roswinkel en in 1871 te Emmen gevonden. De beschrijving van die groote vondsten komt voor in R. SERRURE'S „*Bulletin de Numismatique*” II (1882—1883) en in „*Les trouvailles de monnaies Carolingiennes dans les Pays-Bas*” par Dr. P. C. J. A. BOELES in *Jaarboek* 1915.

De verzameling Geldersche munten werd verrijkt met een gouden kroon van PHILIPS II van 1572, die zeer zeldzaam is, evenals de aangeworven gouden zonnekroon van 1576 van Holland.

De zeldzaamste aanwinst is zeker wel een daalder van Zalt-Bommel, die tot nu toe slechts uit een beschrijving bij MADAI bekend is. Het kostbare stuk werd op een

veiling bij de firma Ad. E. CAHN te Frankfurt a/Main aangekocht¹⁾).

De afdeeling Zeeuwsche munten werd verrijkt met een van de 12 gouden Rijksdaalders, die Mr. DANIEL RADERMACHER, heer van Nieuwerkerk, aan zijn vier kinderen en enkele goede kennissen bij gelegenheid van zijn 70sten verjaardag heeft geschonken²⁾).

Van de provincie Utrecht treffen wij 12 gouden Dukaten, waaronder twee dubbele, aan tusschen 1611 en 1739 geslagen. Van Thorn een halve Angelot van MARGARETHA VAN BREDERODE (1531—1577).

Onder de buitenlandsche komt een dubbele Gouden Kroon voor van PHILIPS WILLEM, in 1617, voor zijn Prinsdom Oranje, geslagen.

Het in 1929 uitgegeven stel pauselijke munten, waaronder een van 100 Lire in goud, mag hier mede worden vermeld.

Wij betreuren het opnieuw, dat geen enkele penning of munt wordt afgebeeld, het *Verlag* zou er zeer zeker in waarde door zijn verhoogd, al zijn wij dankbaar voor de uitvoerige omschrijving door den heer VAN KERKWIJK van de merkwaardigste stukken gegeven.

M. D. M.

¹⁾ Voor het eerst verkleind afgebeeld in *De Monumenten van Geschiedenis en Kunst in de Provincie Gelderland. Eerste stuk, eerste aflevering: De Bommelerwaard* door F. A. J. VERMEULEN. 's-Gravenhage 1932. blz. 164.

²⁾ De schenker teekende het volgende over de door hem vereerde munt aan: „Den 21 Nov. 1792 ben ik oud geworden 70 jaaren, en dus ouder dan mijn voorvaderen, behalven mijn Oud-grootvaders Grootvader JAN RADERMACHER den Ouden van Aken, die 79 bereikt heeft. Ik heb ter gedachtenis daarvan alhier 12 goudē rijksdaalders doen slaan van 1792 en met een gedrukt briefje in een yvoire doosje aan mijn kinderen en eenige goede vrienden present gegeven”.

De Stedelijke Munt te Roermond, door

Jhr. E. VAN NISPEN TOT SEVENAER.

In het Gedenkboek, uitgegeven bij het 700-jarig bestaan van Roermond in 1932, geeft de heer VAN NISPEN op blz. 314 eene beschrijving van de munt dier stad, die in 1472 van Hertog ARNOUD van Gelre het recht ontving om zelf te voorzien in de behoefte aan klein geld. Het zijn dan ook meest stukken van geringe waarde (peerdekens, snaphanen, vierde stuivers, oorden, duiten en penningen) die tusschen 1472 en de laatste jaren der 17de eeuw in de stadsmunt vervaardigd zijn. In 1505 nogthans gaf Hertog ARNOUD vergunning om gedurende een half jaar „onder onsen naem ende wapenen” ook goud geld te munten, welk recht mede in 1525 door Hertog KAREL van Egmond verleend werd, die echter bepaalde, dat de te Roermond geslagen munten onderscheiden moesten zijn van de Geldersche; op de gouden en zilveren ridders moest het stadswapen duidelijk geplaatst zijn „recht onder id peert”, terwijl de clemmergulden ook van dit teeken moest voorzien zijn.

Behalve de tot heden vrijwel onbekende namen van het personeel, aan de stadsmunt werkzaam, geeft schrijver nog aardige bijzonderheden omtrent de pogingen, op het laatst der 17e eeuw door de stad bij den Spaanschen koning gedaan, om in haar muntrecht te worden gehandhaafd en kopergeld te mogen slaan.

De voornaamste typen der Roermondsche munten worden op een tweetal platen afgebeeld met de matrijs van de keerzijde van een stuiver.

v. K.

Verslag van den Secretaris.

Te Amsterdam had Zaterdag 8 October de jaarlijksche vergadering plaats onder voorzitterschap van Ir. Jhr. VON WEILER, vice-voorzitter, daar de voorzitter door een lichte ongesteldheid verhinderd was zijn taak te vervullen. Tegenwoordig waren het eere-lid Jhr. Mr. VAN SASSE VAN YSSELT en de leden BAALE, BAX, EVELEIN, FREDERIKS, HAITSMAN MULIER, A. HULSHOFF POL, HJLMANS, VAN KERKWIJK, KORTENBACH, VAN LOGHUM SLATERUS, POLAK, A. SCHULMAN, VON WEILER en ZWIERZINA, terwijl Mr. Dr. SCHOUTEN als introduc e de vergadering bijwoonde.

De heer VON WEILER herdacht in zijn openingsrede het feit, dat het Genootschap dezen zomer veertig jaren bestaan had en wenschte het aanwezige lid, den heer W. K. F. ZWIERZINA, geluk, die gedurende die lange reeks van jaren lid van het Genootschap geweest is.

Uit het verslag van den Secretaris bleek, dat eenige belangrijke artikelen voor het Jaarboek waren ingekomen, waarvan een studie van Dr. W. F. BAX, getiteld: *Ridderorden, Eereteekens, Draagteekens en Penningen betreffende de Weermacht van Nederland en Koloniën* (1813-heden) met den uitgeloofden prijs, een gouden eerepenning, bekroond is. De stempels voor dezen bekroningspenning waren het Genootschap, als herinnering aan het 40-jarig bestaan, ten geschenke aangeboden door Jhr. Ir. A. C. VON WEILER. Met applaus werd deze

mededeeling begroet, een ontwerp voor de te vervaardigen stempels zou ter goedkeuring aan het bestuur worden ingezonden en men hoopte op de eerstvolgende jaarvergadering den heer BAX den door hem verworven penning te overhandigen.

Het voornemen bestaat, om ook in het vervolg zulk een bekroningspenning uit te reiken, en de leden VAN KERKWIJK en M. SCHULMAN, die dit jaar advies hadden uitgebracht, werden verzocht om bijdragen die in het volgend vereenigingsjaar zouden inkomen, ook weder te willen beoordeelen.

Hoewel helaas de tijdsomstandigheden zich ook voor het Genootschap deden gevoelen, bleek uit het verslag van den Penningmeester, dat de financieele toestand van het Genootschap vrij gunstig genoemd mocht worden, en de kas, dank zij het betrachten van groote zuinigheid, nog een voordeelig saldo aanwees.

De Commissie tot nazien der rekening, bestaande uit de heeren HIJMANS en ZWIERZINA, bracht bij monde van laatstgenoemden verslag uit; de rekening werd volkomen in orde bevonden en de penningmeester gedechargeerd. Voor het Jaarboek werd wederom een bedrag van ten hoogste f 800,— beschikbaar gesteld, terwijl f 80,— voor bindwerk werd uitgetrokken.

Uit het verslag van den Conservator, Dr. EVELEIN, bleek, dat de verzameling met eenige penningen, aangeboden door het lid C. J. KORTENBACH, vermeerderd was, terwijl ook de numismatische boekerij eenige vermeerdering verkreeg. Het verslag is op blz. 238 van dit Jaarboek afgedrukt.

Tot lid voor de Redactie van het Jaarboek werd Mr. ERNST POLAK herbenoemd.

Op voorstel van het bestuur werd de het vorig jaar afgetreden voorzitter, Jhr. Mr. M. W. SNOECK, uit dank voor het vele, dat hij gedurende een lange reeks van jaren voor het Genootschap gedaan had, tot eere-lid benoemd. Dr. W. F. BAX werd tot gewoon lid gekozen, Mej. G. W. RUEB te 's-Gravenhage, notaris Mr. Dr. A. E. SCHOUTEN te Baarn en J. J. M. E. MUYSER te Drumpt (Geld.) tot buitengewone leden.

De heer ZWIERZINA deed eenige mededeelingen omtrent een tot heden nog niet voorgekomen gildepenny van het visschers-gilde te Elburg¹⁾.

Behalve de in het afgelopen jaar hier te lande vervaardigde penningen werden den leden getoond: een aantal belangrijke en hoogst zeldzame antieke Romeinsche munten (aes grave) ongeveer 300 v. Chr. vervaardigd, een onbekende gegraveerde zilveren 17de eeuwse penning bij een gouden bruiloft vervaardigd en een fraaie goud-geëmailleerde draagpenning met de portretten van GUSTAAF ADOLF, koning van Zweden, en zijn gemalin.

Besloten werd, dat de zomervergadering te 's-Gravenhage zal worden gehouden, terwijl men in October 1933 te Amsterdam hoopte te vergaderen en daaraan een bezoek te verbinden aan het Historisch Museum dier stad.

Aan de vergadering was een bezoek aan de afdeling Nederlandsche Geschiedenis ter Zee in het Rijksmuseum voorafgegaan, waar de leden ontvangen en rondgeleid

¹⁾ Afgedrukt op blz. 225 van dit Jaarboek.

werden door den heer H. P. BAARD. Hier werden, naast de portretten onzer admiralen en de fraaie schilderijen met afbeeldingen der talrijke zeeslagen, vooral de fraaie portretpenningen en gouden eerepenningen onzer zeehelden bewonderd, terwijl de collectie gildepenningen op de scheepvaart betrekking hebbende, zeer de aandacht trok.

Bij het na de lunch gevolgde bezoek aan de hoogst belangrijke verzamelingen zilverwerk, schilderijen, teekeningen van TOOROP en porselein van den heer W. J. R. DREESMANN, zijn de aanwezigen, waarbij een drietal dames, door den heer C. W. H. BAARD ontvangen en voorgelicht.

Aan het dessert werden telegrammen voorgelezen van Mej. M. G. A. DE MAN, Jhr. Mr. M. W. SNOECK en E. VOET JR., waarin de beste wenschen voor den verderen bloei van het Genootschap werden uitgesproken, welke bewijzen van belangstelling op hoogen prijs gesteld werden.

Na afloop der vergadering hebben de meeste leden zich aan een maaltijd in de Industrieele Club vereenigd.

v. K.

Verslag van den Conservator der numismatische verzameling en bibliotheek.

Het jaar 1931 bracht voor de numismatische verzameling een fraaie aanwinst van 16 penningen, welke het geschenk zijn van den heer C. J. KORTENBACH te Voorburg. De oudste zijn een geboortepenning van den Franschen dauphin (LODEWIJK XIV), door J. MAUGER, van 1638, en een portretpenning van HIPPOLITUS FORNASARI, door A. TRAVANUS, van 1692. Van de 18de eeuw zijn 7 leg- en prijspenningen, de overige, gedenken en andere penningen, van later tijd. Een beschrijving van al deze geeft de aan dit verslag toegevoegde lijst A van aanwinsten der numismatische verzameling.

De bibliotheek werd met de gewone tijdschriften en andere periodieken aangevuld. Lijst B geeft er een overzicht van. Bijzondere vermelding verdient de toezending van Vol. XI en XII van het monumentale *Corpus Nummorum Italicorum*, welke beide deelen de munten omvatten van Toscana. Een ander geschenk was een publicatie en beschrijving van de medailles van Paus GREGORIUS XVI, toegezonden door den schrijver A. PETRAGNANI. Wat de overige aanwinsten betreft, werden wederom ontvangen de Weenske periodieken, die het vorig jaar geheel uitbleven, met name het *Numismatische Zeitschrift* en de *Mitteilungen der numismatischen Gesellschaft*. De ontbrekende nummers hopen wij alsnog

te kunnen achterhalen, in het bijzonder ook die van de *American Numismatic Society*, wier fraaie publicaties dit jaar ongeregeld werden toegezonden, althans niet alle in mijn bezit kwamen.

Aan overdrukken zond Mej. DE MAN, haar op prijs gestelde gewoonte getrouw, een afdruk van haar publicatie over Numismatiek van Zierikzee. Verkoop-catalogi bleven dit jaar geheel achterwege.

In mijn verslag van 1930 maakte ik melding van het ontbreken van de jaargangen 1913—1924 der *Revue Belge*, waarvan de jaargangen 1925—1929 wederom waren toegezonden. Deze mededeeling behoeft in zoverre eene aanvulling, dat gedurende 1915—1917 de *Revue Belge* niet verschenen is.

Wat het bindwerk der periodieken betreft, wachten meerdere jaargangen, om weer bijeen te kunnen worden gebonden. Een post op de begrooting van 1933 zal daarvoor noodig zijn.

Nijmegen, October 1932.

De Conservator,
M. A. EVELEIN.

A. AANWINSTEN DER NUMISMATISCHE VERZAMELING.

1638. Geboorte van den Franschen dauphin (LODEWIJK XIV). Door J. MAUGER. VAN LOON II. blz. 245. 1. Brons.

1692. Portretpenning van HIPPOLITUS FORNASARI, 65 jaren oud. Door A. TRAVANUS. BÖLZENTHAL, blz. 212. Brons.

1721. Legpenning met borstbeeld van LODEWIJK XV: ORDINAIRE DES GUERRES. Zilver.

1744. Yperen door de Franschen genomen. Door F. MARTEAU. *Vervolg* VAN LOON 191. Zilver.

1745. Legpenning met borstbeeld van LODEWIJK XV. Keerzijde: CONVENTUS - CLERI - GALRICANI - HABITUS - LUT. PARISIOR - MDCCXLV. Door DUVIVIER. Zilver.

1755. Legpenning als de voorgaande, maar met MDCCLV onder het opschrift der keerzijde. Door DUVIVIER. Zilver.

1758. Prijspenning met borstbeeld van LODEWIJK XV voor tooneelspeelkunst. Door J. DUVIVIER en J. C. ROETTIERS. Brons.

1770. Legpenning met borstbeeld van LODEWIJK XV van de Staten van Bretagne. Zilver.

(1777). Presentiepenning van de stad Yperen met borstbeeld van MARIA THERESIA. Door THEOD. VAN BERCKEL. DE WITTE 57. Brons.

1878. 50-Jarig bestaan der Militaire Akademie te Breda. Door B. VAN BOXTEL. ZWIERZINA 453. Brons.

1885. De herroeping van het Edict van Nantes en de toelating der Fransche refugiés in de Nederlanden na twee eeuwen herdacht. Door J. ELION. ZWIERZINA 663. Brons.

1886. 250-Jarig bestaan der Hoogeschool te Utrecht, maskeradepenning. Door C. J. BEGEER. ZWIERZINA 685. Brons.

1887. 70ste Verjaardag van Z. M. Koning WILLEM III. Door C. J. BEGEER. ZWIERZINA 707. Brons.

1889. Ter eere van Mr. N. P. VAN DEN BERG, van 1873 tot 1889 President der Javasche Bank. Door J. en L. WIENER. ZWIERZINA 847. Brons.

1890. Portretpenning van aartshertog KAREL LODEWIJK van Oostenrijk, gouverneur-generaal der Zuidelijke Nederlanden, onvoltooide penning door THEOD. VAN BERCKEL, uitgegeven door FERNAND DUBOIS en G. CUMONT. DE WITTE 161. Brons.

1914. Prijspenning van de Koloniale Tentoonstelling te Semarang. Door J. C. WIENECKE. Brons.

B. AANWINSTEN DER BIBLIOTHEEK.

Corpus Nummorum Italicorum: Vol. XI (1929) Toscana (Zecche Minori), en XII (1930), Toscana (Firenze).

Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap: „de Nederlandsche Leeuw”, Jaargang 1931.

Bataviaasch Genootschap: Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde. Dl. LXXI (1931)¹⁾.

Jaarboek van het Kon. Ned. Genootschap voor Munt- en Penningkunde, 1931.

Berliner Münzblätter, 1931.

Numismatisches Litteratur Blatt, 1931.

Frankfurter Münzzeitung, 1931 (ontbreekt December).

Numismatische Zeitschrift (Wien), 1931.

¹⁾ Hierbij werden toegezonden: SCHRIEKE, Dr. B., The effect of Western influence on native civilisations in the Malay Archipelago. Batavia 1929, en STUTTERHEIM, Dr. W. F., Indian influences in the land of the Pacific. Weltevreden, z. j.

Mitteilungen der numismatischen Gesellschaft in Wien,
1931 (ontbreken nr. 51-52).

The American Numismatic Society: Numismatic Notes
and Monographs, nr. 47, 49-50.

Nieuwe uitgaven en Overdrukken:

PATRIGNANI, A., Le medaglie di GREGORIO XVI, Roma 1929.

DE MAN, Mej. M. G. A., Numismatiek van Zierikzee.
Overdruk uit het Jaarboek voor Munt- en Penningkunde,
XVIII (1931).

LEDENLIJST

(DECEMBER 1932).

EERE-LEDEN.

Z. M. VICTOR EMMANUEL III, Koning van Italië (1901)¹⁾.

Mejuffrouw MARIE G. A. DE MAN, Conservatrice van het Munt- en Penningkabinet van het Zeeuwsch Gen. der Wetenschappen, St. Pieterstraat 39, Middelburg (1917).

Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT, President van het Gerechtshof, lid van den Hoogen Raad van Adel, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Oranje-Nassaulaan, 's-Hertogenbosch (1926).

F. A. HOEFER, Karpervijver 1, Zeist (1930).

Jhr. Mr. M. W. SNOECK, Koestraat 8, Zwolle (1932).

GEWONE LEDEN.

J. H. E. H. GERADTS, Burgemeester, Kasteel Aerwinkel, Postersholt (L.) (1892).

W. K. F. ZWIERZINA, Conservator van het munt- en penningkabinet van het Kon. Oudh. Genootschap, Amsterdam (West), Kwakersplein 3¹ (1895).

Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Minister van Buitenland- sche Zaken, Bazarstraat 13, 's-Gravenhage (1904).

A. O. VAN KERKWIJK, Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, Nassaulaan 22, 's-Gravenhage (1904).

¹⁾ Het tusschen haakjes geplaatste jaartal achter de namen, geeft het jaar van de benoeming tot lid aan.

- Mr. E. H. HIJMANS, Officier van Justitie, Nassauplein 18, Alkmaar (1910).
- E. VOET JR., Busken Huetlaan 1, Bloemendaal (1911).
- CAREL J. A. BEGEER, Directeur-Generaal van de Kon. Nederl. Edelmetaalbedrijven, Grootte Haesebroekscheweg 1a, Wassenaar (1911).
- Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Chef van Rechtszaken N.S., Huize 't Hoogveld, Zeist (1913).
- Dr. M. A. EVELEIN, Directeur van het museum „G. M. KAM”, Bijleveldsingel 9, Nijmegen (1913).
- A. SCHULMAN, de Lairessestraat 94, Amsterdam (1917).
- M. SCHULMAN, Rubensstraat 47, Amsterdam (1917).
- J. HULSHOFF POL, Oud-lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, van Lennepweg 6, 's-Gravenhage (1926).
- Mr. ERNST POLAK, van Hoornbeekstraat 55, 's-Gravenhage (1926).
- Mr. Dr. C. H. BAALE, Kantonrechter, Hôtel Corbelijn, Tiel (1926).
- A. HULSHOFF POL, Mijningenieur, Wavopark 23, Wassenaar (1929).
- Jhr. Ir. A. C. VON WEILER, Directeur der N. V. voorh. Koninklijke BEGEER te Voorschoten, Narcislaan 15, Wassenaar (1929).
- H. J. G. HAITSMA MULIER, Directeur der N. V. Het Buitenverblijf in Nederland, Corresp. der Ned. Bank, Krullelaan 32, Zeist (1931).
- C. J. M. C. KALIS, Laan van Oostenburg 1, Voorburg (1931).
- Dr. W. F. BAX, Linnaeushof 97, Amsterdam (Oost) (1932).

BUITENGEWONE LEDEN.

- Jhr. H. E. RAM, Gep. Hoofd-Ingenieur van den Provincialen Waterstaat, Sima Rowa, Zeist (1894).
- Mr. C. G. J. BIJLEVELD, Conservator van het Stedelijk Museum, Hersteeg 128, Nijmegen (1896).
- Mr. H. J. D. D. ENSCHEDÉ, Aerdenhout (1896).
- C. A. VAN WOELDEREN, Burgemeester van Vlissingen, Boulevard Evertsen, Vlissingen (1899).

- MR. J. C. P. E. MENS0, Princessegracht 32, 's-Gravenhage (1900).
- H. J. BOEKEN Jz., Bas Backerlaan 11, Apeldoorn (1907).
- JAC. J. VAN GOOR, Medailleur, Catherijnesingel 113, Utrecht (1907).
- GOTFR. H. CRONE, Jan Luykenstraat 16, Amsterdam (1911).
- MR. P. C. J. A. BOELES, Conservator der Penning- en Muntverzameling van het Friesch Genootschap, Harlingerstraatweg 75, Leeuwarden (1913).
- R. A. KAISER, Potgieterweg 5, Bloemendaal (1916).
- J. W. A. VAN VOORST VADER, Hooge Naarderweg 42, Hilversum (1916).
- DR. H. A. FONTEYN KUYPERS, Leeraar aan de 1e H. B. S. Rotterdam, Spoonsingel 53b (1917).
- MR. J. B. V. M. J. VAN DE MORTEL, burgemeester van Noordwijk (1917).
- Jonkvrouwe C. ENGELEN, Conservatrice van het Museum van Oudheden te Zutphen, Coehoornsingel 24, Zutphen (1919).
- H. J. M. EBELING, Gemeente-Archivaris, Choorstraat 14, 's-Hertogenbosch (1921).
- DR. D. DE-MAN, Wetenschappelijk assistent Kon. Penningkabinet, Oldenbarneveldtlaan 93, 's-Gravenhage (1921).
- P. VISSER AZN., Uitgever, Zijlweg 83, Haarlem (1921).
- A. VAN DER WIEL, Park Paaschberg 2, Ede (Geld.) (1923).
- JOH. A. ALSBACH, Muziekuitgever, Stadhouderskade 62, Amsterdam (1924).
- G. J. J. VERDAM, Electrotechnisch Ingenieur, Parkstraat 83, 's-Gravenhage (1924).
- W. H. F. G. graaf VAN ALDENBURG—BENTINCK, Amerongen (1924).
- Mej. R. M. WICHERS WIJERDSMA, Villa „Het Maereltje”, Domburg (1925).
- A. H. DRIJFHOUT VAN HOOFF, Kapitein der artillerie, Wassenaarsche Weg 26, 's-Gravenhage (1926).
- C. G. VATTIER KRAANE, Voorzitter der Vereeniging voor Penningkunst, Sarphatikade 2, Amsterdam (1926).
- NANNE OTTEMA, Notaris, Prins Hendrikstraat, Leeuwarden (1926).
- H. M. VAN DIJK, Staalkade 7, Amsterdam (1927).

- H. G. VAN GROL, Conservator van het Museum van Oudheden, Vlissingen, Boulevard de Ruyter 78 (1927).
- H. H. THEUNISSE, Bloemendaalsche Weg 239, Overveen (1927).
- A. WEVERS, Rembrandtlaan 50, Enschedé (1928).
- A. J. BEMOLT VAN LOGHUM SLATERUS, Utrechtsche Weg 72, Arnhem (1929).
- J. H. VAN HEEK, „het Roessingh'', Lonneker (1929).
- C. J. KORTENBACH, Bouwkundig ambtenaar 1e klasse bij de Rijksgebouwendienst, Parkweg 85, Voorburg (1929).
- Dr. H. D. MAK VAN WAAY, Geneesheer, Willem de Zwijgerlaan 36, 's-Gravenhage (1929).
- Jhr. H. J. VAN MEEUWEN, Bezuidenhout 60, 's-Gravenhage (1929).
- Mr. J. W. FREDERIKS, Directeur Ond. Levensverzekering Mij. van 1836, Parkweg 16, 's-Gravenhage (1930).
- J. J. VAN DEINSE, Conservator van het Rijksmuseum Twenthe, Enschedé (1931).
- J. J. M. E. MUYSER, Rekenplichtig secretaris bij de Thesaurie van H. M. de Koningin, Gouden Wagen, Drumpt (bij Tiel), (1932).
- Mej. G. J. W. RUEB, Beeldhouweres, Jacob Mosselstraat 34, 's-Gravenhage (1932).
- Mr. Dr. A. E. SCHOUTEN, Notaris, Eemnesserweg 17, Baarn (1932).

BUITENLANDSCHE LEDEN.

- ALBERT VISART DE BOCARMÉ, Rue St. Jean 18, Bruges (1894).
- L. FORRER, London S.W.I. 5, 6, 7 King Street St. James's (1904).
- HOWLAND WOOD, Curator of the American Numismatic Society, Broadway at 156th Street, New-York (1920).
- F. C. DOUGLAS BOYD, 18th Street 45 West, New-York (1923).
- * †) JULIUS GUTTAG, Stone Street 42, New-York (1923).

1) De leden, voor wier namen een * staat, zijn leden voor het leven.

- *EDW. T. NEWELL, President American Numismatic Society, 156th.
Street West of Broadway, New-York (1923).
- *ELLIOT SMITH, 26th Street and East River, New-York (1923).
- *MORITZ WORMSER, Fifth Avenue 95, New-York (1923).
- *F. A. LIVINGSTON, 2870 Heath Avenue, New-York City (1924).
- ROBERT ROBERTSON, 140. 33^d Street, Brooklyn, New-York (1925).
- *WAYTE RAYMOND, Park Avenue 465, New-York City (1926).

INHOUD.

	Blz.
Ridderorden, Eereteekenen, Draagteekens en Penningen, betreffende de Weermacht van Nederland en Koloniën (1813—heden), door Dr. W. F. BAX	1
Een en ander uit het Oud-archief van Veere, door Mej. M. G. A. DE MAN	197
Een leeuwengroot door WILLEM I, Heer van 's Heerenberg (1354—1387) als Heer van Byland te Millingen geslagen, door A. SCHULMAN . . .	210
De dukaat met jaartal 1831 te Warschau geslagen, door A. SCHULMAN	214
Korte Bijdragen	221
I. Aanteekeningen over eenige Vlissingsche gildepenningen. II. Muntvondst te Akersloot (N.-H.). III. Penning van het Visschersgilde te Elburg. IV. Penningen met het wapen van Bergen op Zoom. V. Politielooden van Bergen op Zoom.	
Boekbespreking	229
Verslag van den Secretaris	234
Verslag van den Conservator der numismatische verzameling en bibliotheek	238
Ledenlijst	243
